

**КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У
ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ**

Валентина Куриш, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Микола Лук'янченко, кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
Мирослав Щербей, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Ужгородського національного університету

**КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ
ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ**

У статті представлено результати впливу комплексного контролю і оцінювання навчальних досягнень з фізичної культури на формування в учнів 7 – 8 класів середньої школи позитивного ставлення до занять фізичними вправами та розвитку у них основних психічних процесів.

Постановка проблеми. Для сучасного розвитку шкільної освіти характерною є спрямованість на цілісне формування особистості учня, виховання у нього стійкого прагнення до саморозвитку і самоудосконалення. Такі процеси забезпечуються всією сукупністю форм навчальної діяльності школярів, навчальним змістом основних освітніх предметів, і фізичної культури, зокрема.

Одним із чинників, що забезпечують ефективність формування в учнів потреби в організованій руховій активності, є добір адекватних форм і методів контролю індивідуального рівня навчальних досягнень з фізичної культури за показниками теоретико-методичної, техніко-тактичної і фізичної підготовленості. Важливим критерієм оцінювання є також ставлення учнів до занять фізичними вправами.

Аналіз останніх досліджень. Переважна більшість наукових досліджень, що проводились в Україні з часу запровадження у навчальний процес 12-бальної системи оцінювання, присвячена, здебільшого, удосконаленню критеріїв оцінювання рівня розвитку рухових якостей учнів (Р.Р. Лецишин, О.М. Трач (2000); Ю.Й. Волинець, В.Й. Воронкова, Л.М. Довганюк (2001); В. Марчик, О. Порохненко, І. Гречихіна (2002); І. Бакіко (2003)).

В окремих дослідженнях і методичних посібниках подаються матеріали щодо оцінювання теоретичної і технічної підготовленості школярів (В.Г. Арсф'єв, Г.А. Єдинак (2007); В. Леськів

(2003); О.М. Ващенко та ін. (2004); В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова, О.М. Ващенко, С.І. Операйло (2004)).

Дані сучасної науково-педагогічної літератури свідчать, що педагогічний контроль має широке функціональне призначення і саме аналіз функцій, які виконує педагогічний контроль, дозволяє повною мірою визначати його сутність.

На підставі аналізу визначень і трактувань, що подані фахівцями [1], [2], [4], можна виділити чотири основні функції педагогічного контролю: діагностичну, управляючу, навчаючу і виховну. Всі інші назви, що використовуються у літературі, доцільно вважати або аналогами, або похідними означених функцій.

Дослідники звертають особливу увагу на виховну та освітню функції оцінки навчальних досягнень учнів [1]. Виховна функція полягає в тому, що сама наявність контролю дисциплінує, організовує і скеровує діяльність учнів, що, своєю чергою, підвищує мотивацію і сприяє їх активному прагненню навчатись на повну потужність, розвивати свої духовні і фізичні якості. Контроль привчає школярів до систематичної роботи, дисципліни, сприяє формуванню відповідальності, активності, самостійності, допомагає розібратись у собі. Разом з тим, як зазначають фахівці [1, 7], контроль може сприяти розвитку негативних рис особистості і саме тому потребує розумного педагогічного керівництва, певної майстерності, такту.

Недостатня дослідженість педагогічного контролю як позитивного стимулу до занять фізичними вправами визначила напрямок наших досліджень.

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

Мета статті – показати роль комплексного контролю і оцінювання навчальних досягнень з фізичної культури у формуванні позитивного ставлення школярів до занять фізичними вправами та розвитку у них основних психічних процесів.

Виклад основного матеріалу. Як нами уже зазначалось у попередніх публікаціях [5], [9], розроблена нами експериментальна методика контролю була запропонована для практичного використання в середніх закладах освіти вперше. Тому, цілком природно, постала доцільність проведення у межах нашого експерименту оцінки дидактичних можливостей зазначеної методики у формуванні позитивного ставлення школярів до занять фізичними вправами та розвитку у них основних психічних процесів.

Враховуючи сказане, у нашому експерименті було проведено дослідження, що виявило особливості впливу експериментальної методики на зміни характеру ставлення учнів 7 і 8 класів до занять фізичними вправами у колективних і самостійних формах їх організації.

На думку дослідників [3], [6], [8], за умов виникнення у школярів інтересу до різних видів діяльності у їхній психіці відбуваються певні зміни, які характеризують усвідомлене сприйняття і осмислення нової інформації про цю діяльність, інше ставлення до предмету її змісту, інші особистісні стосунки у процесі її засвоєння. Враховуючи зазначене положення, на початку і після завершення педагогічного експерименту було проведено анкетування учнів 7 і 8 класів середньої школи, за допомогою якого ми з'ясували особливості впливу експериментальної методики контролю на розвиток окремих показників психічної сфери школярів. Як свідчать результати, що були отримані на підставі суб'єктивних відповідей учнів, у експериментальній групі кількість учнів, які зазначили позитивний вплив занять фізичними вправами на прояв окремих особистісних якостей, вірогідно, збільшився від початку до завершення педагогічного експерименту.

Важливою ознакою експериментальної методики контролю і оцінювання є піднесення значущості рівня засвоєння учнями спеціальних знань. Саме цей чинник, на думку школярів, справив найсуттєвіший вплив на їхнє ставлення не лише до фізичної культури, але і культури загальної (підвищився інтерес до літератури, мистецтва, до пізнання історії суспільства). Своєю чергою, багато учнів (77,6%) після завершення педагогічного експерименту визнали, що необхідність засвоєння на уроках фізичної

культури знань і способів фізкультурної діяльності з орієнтацією на самостійні форми занять фізичними вправами дала змогу їм дійсно розпочати проведення таких занять.

Важливо зазначити, що, на думку учнів експериментальної групи, активізація засвоєння навчального матеріалу на уроках фізичної культури і проведення позаурочних самостійних та колективних форм занять фізичними вправами допомогло їм стати комунікабельнішими та розкутішими у спілкуванні. Такі зміни учні експериментальної групи відчували у спілкуванні як з однолітками, так з учителями і батьками. Окрім того, вони стали активніше спілкуватись з іншими дорослими людьми.

Суттєвими можна вважати і зміни, які відбулися в експериментальній групі за ознакою самостійного вивчення школярами спеціальної літератури з фізичної культури. Так учні експериментальних груп почали частіше використовувати спеціальну літературу з фізичної культури (близько 50 %). Більше того, майже 40 % учнів поповнили свої домашні бібліотеки відповідною спеціальною літературою. Разом з тим, серед учнів контрольних груп таких змін у прагненні до самостійного засвоєння знань з фізичної культури нами не виявлено.

Отримані дані щодо розширення спектру використання школярами джерел інформації про фізичну культуру, ми порівнювали з показниками інтересу учнів до оволодіння спеціальними знаннями. У таблиці 1 відображено результати анкетування учнів експериментальної і контрольної груп на початку і після завершення педагогічного експерименту, які характеризують особливості формування інтересу учнів 7 і 8 класів до знань з фізичної культури.

Привертають увагу великі природи показників в учнів експериментальної групи у порівнянні з контрольною. Особливо значущим було збільшення кількості учнів, які проявляють інтерес до знань з розділу історії фізичної культури і методичних основ навчання руховим діям та розвитку рухових якостей. Це, на нашу думку, – це надзвичайно важливе, оскільки такі знання є передумовою для організації учнями самостійних занять фізичними вправами.

З урахуванням попередніх результатів нами було проведено подальші дослідження, які були спрямовані на визначення особливостей використання учнями 7 – 8 класів самостійних форм занять фізичними вправами під впливом експериментальної методики.

На фоні відносно вищих показників рухової підготовленості у школярів експериментальних

**КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У
ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ**

Таблиця 1

Показники сформованості інтересу школярів експериментальних (Е) і контрольних (К) груп до розділів знань з фізичної культури на початку і після завершення педагогічного експерименту, у % – співвідношенні

Джерела інформації	Групи	До початку експерименту	Після експерименту	Приріст результатів
Медико-біологічні основи фізичної культури	Е	3,9	14,8	10,9**
	К	3,8	4,4	0,6
Основи засвоєння рухових дій і розвитку рухових якостей	Е	16,3	49,7	33,4***
	К	15,9	16,8	0,9
Історія фізичної культури	Е	37,7	59,5	21,8
	К	38,1	41,3	3,2

Примітка: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

класів помітно зростає активність в організації і проведенні самостійних форм занять фізичними вправами. Після педагогічного експерименту близько 34,9 % учнів експериментальної групи стали самостійно виконувати вправи ранкової гімнастики, а 75,1 % проводити фізкультпаузи і фізкультхвилини під час виконання домашніх завдань із загальноосвітніх предметів (у порівнянні з 1,7 % і 1,8 %, відповідно, до початку експерименту). Привертає увагу також той факт, що суттєво збільшилась кількість школярів, які використовують під час відпочинку різноманітні форми рухової активності (74,6 %). Під впливом розробленої методики контролю значна кількість учнів відчули необхідність у регулярних заняттях фізичними вправами: самостійних (близько 20 %) та під керівництвом фахівця (12,7 %). В учнів контрольної групи такі показники є значно меншими – як в абсолютних результатах після експерименту (11,3 і 9,9 %), так і їхня динаміка у порівнянні з вихідними даними. В експериментальних групах приріст результатів становив 17,8 і 4,8 %, тоді як у контрольній лише 10,1 і 3,3 %.

Висновок. Таким чином, отримані дані дають змогу зробити висновок, що експериментальна методика, в основу якої покладено комплексний підхід у проведенні контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів, дозволяє суттєво вплинути на активність навчальної діяльності школярів. Важливо зазначити, що така активізація відбувається на основі розвитку позитивного ставлення учнів до занять фізичними вправами. Зазначена методика контролю задовольняє вікові потреби учнів-підлітків у самоствердженні, та спонукає їх до пошуків шляхів подальшого саморозвитку і самоудосконалення.

1. Амонашвили Ш.А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения

школьников: экспериментально-педагогическое исследование. – М., 1984. – 296 с.

2. Ареф'єв В.Г., Єдинак Г.А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навчальний посібник для студентів найвищих закладів II – IV рівнів акредитації. – 3-е вид. перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський: ПП. Буйницький О.А., 2007. – 248 с.

3. Ильин Е.П. Сущность и структура мотива // Психологический журнал. – 1995. – № 2. – С. 27 – 30.

4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти // Газета "Освіта України" – 2001. – № 6.

5. Куриш В.І., Лук'яненко М.І., Щербей М.В. Оцінювання навчальних досягнень учнів середньої школи з предмету "Фізична культура". – Дрогобич: КОЛО, 2004. – 144 с.

6. Матвеев А.П. Очерки по теории и методике образования школьников в сфере физической культуры. – М.: Физкультура, образование, наука, 1997. – 120 с.

7. Ніколу Панагіотис Іоаніс. Система оцінки успішності з фізичного виховання у початковій школі Греції: Автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02. – К., 2003. – 18 с.

8. Реалізація здорового способу життя: Монографія / За заг. Ред. М. Лук'яненка, А. Матвєєва, А. Подольски, Ю. Шкрєбтія – Дрогобич: КОЛО, 2007. – 620 с.

9. Щербей М. Комплексний підхід в оцінюванні навчальних досягнень учнів з предмету "Основи здоров'я і фізична культура" // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2004. – № 20. – С. 79 – 85.